

Мешковой К. О. – ад'юнкт кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3341-5811>

Історичний розвиток адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України

Мета дослідження полягає в тому, щоб здійснити ґрунтовне дослідження історичного розвитку адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України. **Методологія.** Методологічний інструментарій обрано з огляду на поставлену мету, характерологічну особливість об'єкта й предмета дослідження. Він ґрунтується на загальному діалектичному методі наукового пізнання конкретних явищ, а також їхніх зв'язків із практичною діяльністю органів дізнання Національної поліції України. Ці методи комплексно використано під час системного опрацювання статистичних матеріалів щодо результатів практичної діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України та матеріалів оперативно-розшукових справ і кримінальних проваджень тощо. Історичний метод використано під час ґрунтовного аналізу становлення та розвитку підрозділів дізнання Національної поліції України, специфіки їхньої діяльності й особливостей адміністративно-правового регулювання в різні історичні періоди. **Наукова новизна.** На підставі вивчення досягнень підрозділів дізнання досліджено джерела, у яких ґрунтовно висвітлено аспекти щодо оперування терміном «дізнання» в правозастосовній практиці, і зміст поняття «дізнання» як однієї з форм досудового розслідування на різних етапах суспільного розвитку. Встановлено, що на законодавчому рівні та в літературних джерелах протягом тривалого часу цей термін зазнавав трансформації відповідно до його функціонального спрямування. Надано характеристики дізнання на ранньому етапі розвитку та здійснено порівняння із сучасною формою досудового розслідування. Встановлено, що дізнанню на всіх етапах його розвитку притаманна така риса, як наявність спрощеного порядку. Доведено, що сучасна модель досудового розслідування досить вдало відтворює позитивний історичний досвід і правову думку, застосовано збалансований підхід до диференціації форм досудового розслідування. У статті констатовано, що дізнання сприймалося як виявлення ознак злочину та проведення первинних заходів щодо розшуку винних осіб, а також дослідження всіх обставин вчинення злочинів, згодом – як окремий вид розслідування. **Висновки.** Науковці в адміністративно-правовій галузі окреслили історію виникнення, становлення та розвитку підрозділів дізнання Національної поліції України, що мала три основоположних етапи: досудове дізнання II половини XIX – початку XX ст. (1864–1917 рр.); період радянської доби (1917–1991 рр.); досудове дізнання незалежної України (з 1991 року – дотепер). Обґрунтовано, що сучасна модель дізнання досить вдало відтворює позитивний історичний досвід і правову думку. Виокремлено ключові відмінності дізнання сучасної форми досудового розслідування від раннього етапу його виникнення: по-перше, нині дізнання триває від моменту виявлення факту протиправного діяння до моменту закінчення досудового розслідування; по-друге, у XVIII–XIX ст. дізнання не мало чітко визначеної процесуальної форми й не обмежувалося конкретними строками, а також майже цілком залежало від внутрішнього переконання особи, яка його проводила; по-третє, у законодавстві дореволюційного періоду дізнання мало право проводити широке коло уповноважених осіб (поліцейські чини, військо та цивільне начальство, духовенство, урядники, сільські старости), а нині дізнання проводять дізнавачі, тобто службові особи підрозділу дізнання органу Національної поліції України, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за дотриманням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК), уповноважені особи іншого підрозділу зазначених органів, які, відповідно до КПК України, здійснюють досудове розслідування кримінальних проступків; по-четверте, тогочасне дізнання проводилося щодо всіх без винятку злочинів. В умовах сьогодення дізнання провадять виключно за кримінальними проступками, тобто нетяжкими злочинами. Однак усі ці відмінності мають спільну рису, притаманну дізнанню на всіх етапах його розвитку, – наявність спрощеного порядку.

Ключові слова: поліція; національна поліція; поліцейське дізнання; взаємодія слідчого; типові слідчі ситуації; закономірності організації та планування розслідування; слідчі версії.

Вступ

На сучасному етапі розвитку Україна, завершуючи черговий історичний виток, опинилася на порозі серйозного вдосконалення національної правової системи з огляду на міжнародні правові стандарти й умови сьогодення. Світова глобалізація зумовила виникнення нових видів і форм протиправної діяльності, їхню трансформацію та поширення територією України. Водночас зростають масштаби впливу корупції, організованої

злочинності й тіньової економіки на суспільні процеси. Зазначені тенденції, політична й економічна ситуація потребують швидкого й ефективного реформування досудового розслідування, переходу на якісно новий рівень функціонування.

У статті зроблено спробу здійснити ґрунтовний аналіз історичного становлення та розвитку підрозділів дізнання Національної поліції України, що дасть змогу окреслити їхні

історичні періоди. Запропоновано науковий підхід як до реформування правової системи загалом, так і до визначення шляхів удосконалення процедури досудового розслідування зокрема, що передбачає вивчення історичного минулого в контексті аналізу основних етапів становлення та розвитку цього правового інституту.

Мета і завдання дослідження

Мета і завдання статті полягають у вивченні комплексного дослідження становлення та розвитку адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України, а також дослідженні історичних передумов структурної та функціональної диференціації дізнання як процесуальної форми досудового розслідування.

Питання історичного розвитку адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України вивчали такі вчені, як: К. К. Арсеньєв, Ф. В. Благовідов, І. Г. Бухтіярова, В. П. Даневський, М. М. Калайдович, С. М. Князєв, А. Ф. Коні, І. Ф. Крилов, К. А. Левицький, І. Д. Пастух, М. А. Погорецький, В. Є. Романовська, С. В. Савицький, Р. А. Сербин, В. К. Случевський, А. О. Соколов, В. В. Сташис, О. Г. Стрельченко, І. Т. Тарасов, І. Я. Фойницький, С. С. Чернявський та ін.

Виклад основного матеріалу

Дослідження інституту дізнання на сучасному етапі розвитку вітчизняної адміністративно-правової науки доцільно розпочати з його джерел. Передумовами його становлення, як зазначає К. А. Волкова, була потреба в забезпеченні розшуку винних осіб, які порушили норми звичаєвого права. На переконання науковця, певні риси дізнання можна простежити вже в «Руській правді» («Суд Ярослава»), у якій згадано такі форми розшуку, як «звід» і «гоніння сліду» (Volkova, 2014; Strelchenko, 2020; Strelchenko, 2020). Однак на території України в юридичних пам'ятках термін «дізнання» набув поширення з початку XVIII ст., зокрема на землях, які входили до складу Російської імперії. У джерелах зазначено, що така функція поліції, як дізнання, з'явилася з моменту її створення Петром I 1718 року, але в процесуальному сенсі, як і раніше, ця форма розслідування поєднувалася воєдино зі слідством (Krylov, & Bastrykin, 1984). Можна погодитися з такими свідченнями, оскільки в зазначений період було створено розгалужений поліцейський апарат, у якому кримінально-розшукова функція спеціально не виокремлювалася, а поліцейські займалися одночасно розшуком і дізнанням спільно з іншими установами.

Водночас по всій території тодішньої України поряд з гетьманськими формами забезпечення

розслідування дедалі більше поширювалася судово-розшукова система Російської імперії. Слід зауважити, що поліцейські були уповноважені провадити як дізнання, так і попереднє слідство за переважною кількістю злочинів і проступків. Існували міські та повітові органи поліції. Місто було поділено на частини (200–700 дворів), на чолі яких був приватний пристав зі своєю канцелярією, на якого було покладено обов'язки з розкриття кримінальних злочинів і проведення по них дізнання (Kohutych, 2011; Strelchenko, & Zakrutnyi, 2020; Strelchenko, 2020). Варто зазначити, що такі дії були ефективними, оскільки приватний пристав був зобов'язаний особисто збирати та фіксувати інформацію про особу, стосовно якої вчинено злочин, про подію вчиненого протиправного діяння, спосіб і знаряддя злочину, час, коли було вчинено злочин, місце, де його було вчинено, очевидців події, які могли пояснити наміри правопорушення та засвідчити причетність злочинця або взагалі його викрити.

Як справедливо зазначив Ю. А. Холод, поліцейська реформа 60-х років XIX ст. торкнулася не лише структури загальної поліції, але й справила істотний вплив на її компетенцію: згідно із зазначеним указом імператора провадження попереднього слідства з кримінальних справ було передано судовим слідчим, справи з дрібних кримінальних та цивільних справ – мировим суддям, господарчі функції та питання благоустрою – органам земського та міського самоврядування (Kholod, 2002). Можна погодитися з думкою автора, що ці заходи сприяли ефективнішій діяльності поліції з виконання нею основного обов'язку – охорони безпеки суспільства та держави.

Складний і непослідовний шлях досліджуваного інституту мав після жовтневого перевороту 1917 року. Так, унаслідок зазначених політичних перетворень поліцію як правоохоронний орган було скасовано та створено низку державних органів, серед яких вагоме місце посідала міліція. За визначенням О. В. Гриненка, у той період міліція як орган дізнання була наділена правом проводити лише окремі слідчі дії з подальшою передачею зібраних матеріалів до органів попереднього слідства (Grinenko, 2016). Можна стверджувати, що дії міліції були певним чином обмежені в зазначеній галузі.

Наступний КПК УРСР 1927 року в положеннях ст. 94 дещо розширив коло органів дізнання. Крім цього, законодавець уперше передбачив два його види: а) дізнання у справах, у яких попереднє слідство не є обов'язковим (ст. 95 КПК УРСР); б) дізнання у справах, у яких попереднє слідство є обов'язковим (ст. 97 КПК УРСР), порядок провадження якого здійснювалося за всіма правилами, установленними для попереднього

слідства ("Ugolovno-protsessualnyy kodeks", 1925). Аналізуючи законодавство вказаного періоду, можна зазначити, що коло справ, за якими дізнавачі проводили розслідування, за правилами слідства з початку і до кінця розширювалося, а відмінність між слідством та дізнанням поступово нівелювалася.

Згодом наказом Міністерства охорони громадського порядку від 31 липня 1963 року «Про провадження дізнання в органах міліції» встановлено порядок, за яким проведення дізнання в кримінальних справах мало доручатися найдосвідченішим, що мають юридичну підготовку, оперативним працівникам карного розшуку, служби боротьби з розкраданнями соціалістичної власності, інших служб, а також дільничним інспекторам (Halahan, & Yakovenko, 2020). Отже, можна стверджувати, що відбулися позитивні зміни в законодавстві, зокрема в тому, що функція дізнання була розподілена між окремими службами міліції.

До 1993 року в Кримінально-процесуальному кодексі України було окреслено два види дізнання: у справах, за якими попереднє слідство є обов'язковим, і у справах, за якими воно не є обов'язковим, і де дізнання застосовувалося як основна й остаточна форми попереднього розслідування деяких категорій кримінальних справ. Уже тоді фахівці чітко розмежували дізнання та слідство (Borysov, & Zelenetskyi, 2003). Цілком погоджуючись із можливістю виокремлення на підставі чинної правової регламентації двох названих видів дізнання, не можна визнати коректними ті підстави, які використовують при цьому. Провадження дізнання за тяжкими й нетяжкими злочинами не можна розглядати як самостійні види дізнання, оскільки останні використовують як критерії застосування конкретних форм дізнання, котрі існують, і тому повинні розглядатися як самостійні види дізнання.

Так, О. О. Попов вважав, що дізнання відрізняється від досудового слідства тим, що: а) дізнання передуює досудовому слідству; б) у процесі дізнання отримується інформація стосовно тієї чи іншої події та осіб, до неї причетних, тоді як слідство проводить перевірку отриманих під час дізнання даних і збирає нові докази, надаючи їм встановленої форми; в) дізнання стосовно злочину отримує лише дані, які породжують припущення, здогади та підозру, а слідство має на меті відшукати такі докази, які, зруйнувавши сумніви, що виникли на ґрунті дізнання, довели б їх до стану істини; г) дізнання вимагає оперативності, щоб виявити сліди злочину та докази вини підозрюваного, і зазвичай провадиться таємно, а діяльність слідчого, навпаки, потребує уваги та виваженості, бо розпорядження його повинні ґрунтуватися на беззаперечних доказах і тому не можуть

прийматися поспішно; д) діяльність дізнання полягає в таємному спостереженні, опитуванні й охороні слідів злочину (Роров, 1885). Зважаючи на погляди науковця, можна погодитися з тим, що слідчі дії провадяться слідчим і потребують формальностей, а також супроводжуються дотриманням чітко визначених правил, а дізнання, зазвичай, провадиться працівниками поліції та взагалі особами, що не належать до судового відомства.

На думку Т. В. Омельченка, характерні риси дізнання, відповідно до Статуту кримінального судочинства, полягали в тому, що воно: мало публічний характер; не передбачало участі сторін; було діяльністю не обвинувача, а урядових органів, на які було покладено обов'язок припинення та попередження злочинів; припинялося тієї миті, коли справа переходила в стадію попереднього слідства (Omelchenko, 2001). Тому слід окреслити позитивні риси дізнання, оскільки воно передбачало виконання дій, які належали до компетенції слідчого, та провадилося одразу після початку розслідування поліцією злочину, що тільки-но було вчинено по «гарячих слідах».

За умови відсутності судового слідчого чи прокурора, поліція, повідомляючи їм про подію, що містила ознаки злочину, мала самостійно розпочати й провадити дізнання. Після цього зібрані матеріали передавали судовому слідчому, який надалі мав проводити досудове слідство, ретельно перевіряючи відомості, встановлені під час дізнання. За поліцією залишалося право розслідування незначних злочинів і проступків. Відповідно до Статуту кримінального судочинства передбачався обов'язок поліції виконувати окремі доручення слідчого, зокрема й пов'язані з розшуком злочинців. У ситуації, коли судовий слідчий не міг своєчасно прибути на місце кримінальної події та виникла загроза пошкодження, втрати чи знищення слідів, поліція заміщала судового слідчого в усіх слідчих діях, які не могли бути відкладені, зокрема під час проведення оглядів, освідування, обшуків, виїмок (стаття 258 Статуту кримінального судочинства, далі – СКС) (Bernaz, 2015). Тому слід зазначити позитивні моменти, оскільки судовий слідчий міг перевіряти й доповнювати дізнання, проведене поліцією, а також скасовувати рішення, ухвалені під час дізнання, і всі без винятку дії, проведені як під час дізнання, так і здійснення невідкладних слідчих дій за відсутності судового слідчого.

Порівнюючи дізнання та попереднє слідство, О. П. Бойко дійшов висновків: 1) у СКС уперше на законодавчому рівні було сформовано самостійні форми взаємодії слідчого та поліції під час попереднього розслідування; 2) у процесі створення самого інституту слідчих законодавчо закріплювалося право слідчого на організацію взаємодії з органами дізнання під час

розслідування кримінальних справ (Boiko, 2016). Можна погодитися з думкою науковця, оскільки взаємодія між слідчими та поліцією здійснювалася функціонально, тобто слідчий оцінював достатність і якість матеріалів поліцейського дізнання початку кримінального провадження (надання та прийняття, перевірка і, можливо, неприйняття матеріалів поліцейського дізнання), виконував окремі невідкладні слідчі дії.

Особи, які провадили дізнання та слідство, не мали змоги закінчити справу, допоки не буде з'ясовано той факт, що встановлена подія є злочином, та не буде знайдено причетну особу. Проте дізнання вирізнялося тим, що воно обмежувалося збиранням ключових фактичних відомостей про сліди злочину і про того, хто був винний у його вчиненні. Натомість під час попереднього слідства робота здійснювалася шляхом збирання вичерпної кількості доказів, які до того ж мали бути отримані з чітким дотриманням юридичних правил. Дізнання за злочинами й проступками полягало в збиранні тих відомостей, які походили з припущень, здогадок і підозр. За цих умов не проводилися ні обшуки, ні виїмки в будинках, за винятком крайніх і надзвичайних випадків.

Водночас 23 листопада 2018 року в другому читанні прийнято Закон України № 7279-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» ("Zakon Ukrainy", 2018), який запроваджує інститут кримінальних проступків і набув чинності з 1 січня 2020 року. Уведення інституту сприятиме забезпеченню швидкого розслідування кримінальних правопорушень невеликої тяжкості, а також зменшенню навантаження на слідчі органи досудового розслідування, оскільки їхні повноваження в процесі досудового розслідування кримінальних проступків, згідно з положеннями, передбаченими ч. 3 ст. 38 КПК України ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2013), зможуть здійснювати співробітники інших підрозділів. У порівнянні з досудовим слідством, розслідування у формі дізнання передбачає дещо спрощену процедуру, зокрема скорочені строки розслідування, обмеження в застосування запобіжних заходів і негласних слідчих (розшукових) дій тощо. Зважаючи на вище зазначене, особливої актуальності набувають питання щодо досвіду деяких країн щодо альтернативних форм розслідування, зокрема й дізнання. Тож, порівняльно-правове дослідження правового регулювання досліджуваної форми досудового розслідування сприятиме підвищенню ефективності застосування зазначеного інституту в нашій державі в майбутньому.

Наукова новизна

Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України дізнання є формою досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків. Після набрання чинності Закону України «Про внесення зміни до розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 3 грудня 2019 року № 321-IX з 1 липня 2020 року розпочали роботу підрозділи дізнання. З огляду на зазначене особливої актуальності набуває всебічне наукове осмислення історичних передумов диференціації форм досудового розслідування та її впливу на функціональну будову дізнання та досудового слідства. Вивчення досвіду становлення та розвитку дізнання на різних етапах суспільного розвитку, зважаючи на вплив концептуальних, соціально-економічних, ідеологічних, політичних та інших чинників дає змогу загалом спрогнозувати ефективність запроваджених реформ кримінальної юстиції.

Висновки

Отже, в адміністративно-правовій науці окреслено історію виникнення, становлення та розвитку підрозділів дізнання Національної поліції України, що мала три основоположних етапи: досудове дізнання II половини XIX – початку XX ст. (1964–1917 рр.); період радянської доби (1917–1991 рр.); досудове дізнання незалежної України (з 1991 р. дотепер). На наше глибоке переконання, сучасна модель дізнання досить вдало відтворює позитивний історичний досвід і правову думку.

Резюмуючи викладене, виокремимо ключові відмінності дізнання на ранньому етапі його виникнення від сучасної форми досудового розслідування:

- по-перше, нині дізнання триває від моменту виявлення факту протиправного діяння й до моменту закінчення досудового розслідування;

- по-друге, у XVIII–XIX ст. дізнання не мало чітко визначеної процесуальної форми та не обмежувалося конкретними строками, майже цілком залежало від внутрішнього переконання особи, яка його проводила;

- по-третє, у законодавстві дореволюційного періоду дізнання мало право проводити широке коло уповноважених осіб (поліцейські чини, військове та цивільне керівництво, духовенство, урядники, сільські старости тощо), тоді як нині дізнання проводять дізнавачі, тобто службові особи підрозділу дізнання органу Національної поліції України, органу безпеки, органу, що

здійснює контроль за дотриманням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, встановлених КПК України, особи інших підрозділів зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків;

– по-четверте, тогочасне дізнання проводилося щодо всіх без винятку злочинів, без урахування ступеню їхньої тяжкості. У нинішніх умовах дізнання проводять виключно за кримінальними проступками, тобто нетяжкими злочинами.

Однак усі наведені відмінності мають спільну рису, притаманну дізнанню на всіх етапах його розвитку, – наявність спрощеного порядку. Як нині, так і в минулому дізнання проводиться значно швидше, із залученням меншої кількості сил та засобів. У межах реалізації такого підходу в § 1 глави 30 КПК України визначено особливий порядок спрощеного провадження щодо кримінальних проступків.

На наше глибоке переконання, сучасна модель дізнання досить вдало відтворює позитивний історичний досвід і правову думку. В умовах сьогодення можемо спостерігати чіткий процесуальний порядок провадження дізнання, виокремлене коло уповноважених осіб і збалансований підхід щодо диференціації форм досудового розслідування. Спершу дізнання сприймалося як виявлення ознак злочину та проведення первинних заходів щодо розшуку винних осіб, а також дослідження всіх обставин вчинення злочинів, а згодом дізнання в низці випадків наводилося як окремий вид розслідування.

Тому, попри всі труднощі теоретико-правового, правозастосовного та соціального характеру, запровадження інституту кримінальних проступків в українську дійсність має стати черговим кроком на шляху побудови європейської системи кримінальної юстиції та новим важливим етапом у створенні громадянського суспільства, основними підґрунтями якого є соціальна справедливість і гуманістичні принципи.

REFERENCES

- Bernaz, P.V. (2015). Stanovlennia ta rozvytok subiektiv zdiisnennia dosudovoho slidstva [Formation and development of subjects of pre-trial investigation]. *Pivdenoukrajinskij pravnychij chasopys, The South Ukrainian Law Journal*, 3, 154-159. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2015_3_48 [in Ukrainian].
- Boiko, O.P. (2016). Rozvytok zakonodavstva ta teoretychnykh pohliadiv na vzaiemodiiu slidchych iz pidrozdilamy karnoho rozshuku na dosudovomu provadzhenni [Development of legislation and theoretical views on the interaction of investigators with criminal investigation units in pre-trial proceedings]. *Sudova ta slidcha praktyka v Ukraini, Judicial and investigative practice in Ukraine*, 1, 57-61. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/jipu_2016_2_13 [in Ukrainian].
- Borysov, V., & Zelenetskyi, V. (2003). Problemy borotby zi zlochyinnistiu [Problems of combating crime]. *Visnyk do 10-ty richchia Akademii pravovykh nauk, Bulletin to the 10th anniversary of the Academy of Legal Sciences*, 762-779. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/4742/1/Zeleneckiy_106.pdf [in Ukrainian].
- Grinenko, A.V. (2016). *Ugolovnyy protsess [Criminal process]* (3rd ed., rev.). Moscow: Lurayt [in Russian].
- Halahan, V.I., & Yakovenko, M.O. (2020). Stanovlennia i rozvytok diznannia yak formy dosudovoho rozsliduvannia v Ukraini [Formation and development of inquiry as a form of pre-trial investigation in Ukraine]. *Naukovi zapysky NaUKMA, Scientific notes of NaUKMA*, 6, 28-37. doi: 10.18523/2617-2607.2020.6.28-37 [in Ukrainian].
- Kholod, Yu.A. (2002). Zahalna politsiia Rosiiskoi imperii v Ukraini v 1862-1905 rr. [General Police of the Russian Empire in Ukraine in 1862-1905]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
- Kohutych, I.I. (2011). *Prokurorskyi nahliad v Ukraini [Prosecutorial supervision in Ukraine]*. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].
- Krylov, I.F., & Bastrykin, A.I. (1984). *Rozysk, doznanie, sledstvie [Search, inquiry, investigation]*. L. [in Russian].
- Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine from April, 13, 2012, No. 4651-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 9-10, 474, 88 [in Ukrainian].
- Omelchenko, T.V. (2001). Diznannia v kryminalnomu protsesi Ukrainy: stanovlennia i rozvytok [Cognition in the criminal process of Ukraine: formation and development]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav, Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs, Special issue*, 85-188. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2001_Spets.vip_47 [in Ukrainian].
- Popov, A.A. (1885). *Rukovodstvo dlia chinov Korpusa zhandarmov pri proizvodstve sledstviy i doznaniiy [A guide for the officers of the Gendarme Corps in the conduct of investigations and inquiries]*. SPb.: Typ. Mesnika i Rimana [in Russian].
- Strelchenko, O.H. (2020). Administrativno-pravova kharakterystyka orhaniv derzhavnoi vykonavchoi sluzhby Ukrainy [Administrative and legal characteristics of the bodies of the state executive service of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 60, 131-135 [in Ukrainian].
- Strelchenko, O.H. (2020). Administrativno-pravova pryroda advokatskoho zapytu: poniattia ta osnovni problemy shchodo otrymannia vidpovidi na noho [Administrative and legal nature of a lawyer's request: the concept and main problems of obtaining an answer to it]. *Advokatura v umovakh suchasnykh zmin, Advocacy in the conditions of modern changes: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (pp. 86-89). Lviv [in Ukrainian].

- Strelchenko, O.H. (2020). Doktrynalna charakterystyka zabezpechennia diialnosti orhaniv derzhavnoi vykonavchoi sluzhby Ukrainy [The doctrinal characteristic of ensuring the activity of bodies of the state executive service of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu, Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 61, 40-44 [in Ukrainian].
- Strelchenko, O.H., & Zakrutnyi, O.D. (2020). Pryroda kryminalnykh pravoporushen [The nature of criminal offenses]. *Kryminolohichna bezpeka naselenykh punktiv, Criminological security of settlements: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (pp. 329-332). V.M. Beschastnyi, M.O. Semenyshyn, S. S. Vitvitskyi (et al.). (Ed.). Kyiv: Dakor [in Ukrainian].
- Ugolovno-protsessualnyy kodeks Ukrainy SSR [Criminal Procedure Code of the Ukrainian SSR]*. (1925). Kharkov: Iurid. izd-vo Narkomiusta USSR [in Russian].
- Volkova, K.A. (2014). Genezis zakonodatelstva o doznanii kak forme predvaritelnogo rassledovaniia [The genesis of the legislation on inquiry as a form of preliminary investigation]. *Borba s prestupnostiu: teoriia i praktika, Fighting crime: theory and practice: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference* (pp. 103104). Mogilov [in Russian].
- Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo sproshchennia dosudovoho rozsliduvannia okremykh katehori kryminalnykh pravoporushen": vid 22 lystop. 2018 r. No. 2617-VIII [Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Simplification of Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses" from November 22, 2018, No. 2617-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 17, 5, 71 [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Берназ П. В. Становлення та розвиток суб'єктів здійснення досудового слідства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 3. С. 154–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2015_3_48.
- Бойко О. П. Розвиток законодавства та теоретичних поглядів на взаємодію слідчих із підрозділами карного розшуку на досудовому провадженні. *Судова та слідча практика в Україні*. 2016. № 1. С. 57–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jipu_2016_2_13.
- Борисов В., Зеленецький В. Проблеми боротьби зі злочинністю. *Вісник до 10-ти річчя Академії правових наук*. 2003. С. 762–779. URL: https://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/4742/1/Zeleneckiy_106.pdf.
- Гриненко А. В. Уголовный процесс : учебник. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Юрайт, 2016. 333 с.
- Галаган В. І., Яковенко М. О. Становлення і розвиток дізнання як форми досудового розслідування в Україні. *Наукові записки НаУКМА*. 2020. Т. 6. С. 28–37. (Серія «Юридичні науки»). doi: 10.18523/2617-2607.2020.6.28-37.
- Холод Ю. А. Загальна поліція Російської імперії в Україні в 1862–1905 рр. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2002. 209 с.
- Когутич І. І. Прокурорський нагляд в Україні : підручник. Київ : Ін Юре, 2011. 591 с.
- Крылов И. Ф., Бастрыкин А. И. Розыск, дознание, следствие : учеб. пособие. Л., 1984. С. 181.
- Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10. Стор. 474. Ст. 88.
- Омельченко Т. В. Дізнання в кримінальному процесі України: становлення і розвиток. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2001. Спецвипуск. С. 185–188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2001_Spets.vip._47.
- Попов А. А. Руководство для чинов Корпуса жандармов при производстве следствий и дознаний. СПб. : Тип. Месника и Римана, 1885. 227 с.
- Стрельченко О. Г. Адміністративно-правова характеристика органів державної виконавчої служби України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. № 60. С. 131–135. (Серія «Право»). doi: <https://doi.org/10.32782/2307-3322/2020.60.28>.
- Стрельченко О. Г. Адміністративно-правова природа адвокатського запиту: поняття та основні проблеми щодо отримання відповіді на нього. *Адвокатура в умовах сучасних змін : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Львів, 9 жовт. 2020 р.). Львів, 2020. С. 86–89.
- Стрельченко О. Г. Доктринальна характеристика забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020 № 61. С. 40–43. (Серія «Право»). doi: <https://doi.org/10.32782/2307-3322.61-2.9>.
- Стрельченко О. Г., Закрутий О. Д. Природа кримінальних правопорушень. *Кримінологічна безпека населених пунктів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Маріуполь, 31 лип. 2020 р.) / [редкол.: В. М. Бесчастний, М. О. Семенишин, С. С. Вітвіцький та ін.]. Київ : Дакор , 2020. С. 329–332).
- Уголовно-процессуальный кодекс Украинской ССР. Харьков : Юрид. изд-во Наркомюста УССР, 1925. 124 с.
- Волкова К. А. Генезис законодательства о дознании как форме предварительного расследования. *Борьба с преступностью: теория и практика : материалы II Междунар. науч.-практ. конф.* Могилев, 2014. С. 103–104.
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22 листоп. 2018 р. № 2617-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 17. Стор. 5. Ст. 71.

Стаття надійшла до редколегії 05.03.2021

Mieshkovoi K. – Postgraduate Student of the Department of Public Administration and Administration of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3341-5811>

Historical Development of Administrative and Legal Support of the Activity of Inquiry Units of the National Police of Ukraine

The **purpose** of the study is to carry out a thorough study of the historical development of administrative and legal support for the activities of the inquiry units of the National Police of Ukraine. **Methodology.** The methodological toolkit was chosen taking into account the set goal, the characteristic feature of the object and subject of research. It is based on the general dialectical method of scientific knowledge of specific phenomena, as well as their links with the practical activities of the authorities of the National Police of Ukraine. These methods are comprehensively used in the systematic processing of: statistical materials based on the results of the practical activities of the inquiry units of the National Police of Ukraine; materials of operational-search cases and criminal proceedings and the like. The hysterical method was used by the authors in a thorough analysis of the formation and development of inquiry units of the National Police of Ukraine, the specifics of their activities, and the peculiarities of administrative and legal regulation in different historical periods. **Science is novelty.** On the basis of the study of the achievements of the subdivisions of inquiry, the sources and content of the concept of «inquiry» as one of the forms of preliminary investigation at various stages of social development are investigated. The sources were investigated, which thoroughly covered the aspects regarding the use of the term «inquiry» in law enforcement practice. It has been established that this period at the legislative level and in literary sources for a long time underwent transformations in terms of its functional direction. Investigations at an early stage of development are characterized and compared with the modern form of pre-trial investigation. It has been established that such a feature as the presence of a simplified procedure is inherent in inquiry at all stages of its development. It is proved that the modern model of pre-trial investigation quite successfully reflects the positive historical experience and legal thought, and a balanced approach is applied to differentiate the forms of pre-trial investigation. The article states that the inquiry was perceived as a manifestation of signs of a crime and the conduct of initial measures to search for the perpetrators, as well as the study of all the circumstances of the commission of crimes, and then the inquiry in a number of cases was cited as a separate type of investigation. **Conclusions.** The authors in administrative and legal science reveal the history of the emergence, formation and development of inquiry units of the National Police of Ukraine, which went through three main stages: preliminary inquiry of the second half of the 19th and early 20th centuries. (1964–1917) period of the Soviet era (1917–1991) pre-trial investigation of independent Ukraine (from 1991 to the present). It has been substantiated that the modern model of inquiry quite successfully reflects the positive historical experience and legal thought. The key differences between the inquiry at an early stage of its emergence from the modern form of pre-trial investigation are highlighted: firstly, now the inquiry continues from the moment the fact of the unlawful act is revealed until the end of the pre-trial investigation; secondly, in the XVIII–XIX centuries. the inquiry did not have a clearly defined procedural form and was not limited to specific terms and almost completely depended on the inner conviction of the person, it was carried out; thirdly, in the legislation of the pre-revolutionary period, a wide range of authorized persons (police officers, military and civilian authorities, clergy, officials, village heads and others) had the right to conduct inquiries, while now inquiries are carried out by interrogators, that is, officials of the inquiry unit of the National the police, the security body, the body exercising control over the observance of tax legislation, the body of the State Bureau of Investigation, in cases established by the Criminal Procedure Code of Ukraine, authorized persons of another subdivision of these bodies authorized, within the competence provided for by the Criminal Procedure Code of Ukraine, to carry out pre-trial investigation of criminal offenses; fourthly, the then inquiry was carried out on all crimes without exception, despite the gravity of the crime. In current conditions, inquiries are carried out exclusively for criminal offenses, that is, minor crimes. However, all the above differences have a common feature inherent in inquiry at all stages of its development – the presence of a simplified procedure.

Keywords: police; national police; police inquiry; investigator interaction; typical investigative situations; patterns of organization and planning of the investigation; investigative versions.